
آسیب شناسی سیاست‌های کلان جمهوری اسلامی ایران

در مبارزه با قاچاق کالا

نویسندگان: عبدالرضا باقری، علی ابارشی

سرشناسه: باقری، عبدالرضا ۱۳۵۳

عنوان و نام نویسندگان: آسیب شناسی سیاست‌های کلان جمهوری اسلامی ایران در مبارزه با قاچاق کالا، عبدالرضا

۱۳۵۳ - ابارشی، علی ۱۳۷۷

ویراستار: ابارشی، محمد حسین

وضعیت ویراست: اول

مشخصات نشر: تهران: قرارگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیاء(ص)، ۱۳۹۳

مشخصات ظاهری: ۱۳۰ صفحه، نمودار، جدول

شابک: ۷-۲۴-۸۹۸۰-۶۰۰-۹۷۸

قیمت: ۱۴۰۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا

عنوان اصلی:

آسیب شناسی سیاست‌های کلان جمهوری اسلامی ایران در مبارزه با قاچاق کالا

موضوع: قاچاق -- ایران -- پیشگیری

موضوع: قاچاق -- ایران

موضوع: ایران -- سیاست‌های اقتصادی -- آینده نگری

موضوع: ایران -- سیاست اقتصادی -- قرن ۱۴

شناسه افزوده: ابارشی، علی ۱۳۷۷

شناسه افزوده: ابارشی، محمد حسین

شناسه افزوده: تهران: ارتش، قرارگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیاء(ص)

رده‌بندی کنگره: ۳۱۹۷ ب ۵ ی ۷۰۳۹

رده‌بندی دیویی: ۳۶۴/۱۳۳۰۹۵۵

شماره کتابشناسی ملی: ۵۳۲۰۳۶۵

عنوان: آسیب شناسی سیاست‌های کلان جمهوری اسلامی ایران در مبارزه با قاچاق کالا

نویسندگان: عبدالرضا باقری، علی ابارشی

ویراستار: محمد حسین ابارشی

طراح جلد و صفحه‌آرا: محمد حسین ایمانی فولادی

ناظر نشر: سید محمد رضا عمادی سرخی

مدیر برنامه‌ریزی: ابوالفضل توکلی

ناشر: قرارگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیاء(ص) آجا

چاپ و صحافی: مرکز مطالعات راهبردی ق پ ه خ(ص) آجا

شابک: ۷-۲۴-۸۹۸۰-۶۰۰-۹۷۸

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

چاپ اول: ۱۳۹۷

قیمت: ۱۴۰۰۰۰ ریال

نشانی: تهران، بزرگراه بسیج، بلوار هجرت، ستاد قرارگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیاء(ص) آجا

تلفن: ۰۲۱/۳۳۲۴۰۴۶۸ (۰۲۱) دورنگار: ۰۲۱/۳۳۲۴۰۴۶۹ (۰۲۱)

«کلیه حقوق این اثر به انتشارات قرارگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیاء(ص) آجا تعلق دارد»

پیشگفتار

اقتصاد ایران برای پشتیبانی از صنایع نوپا، متنوع کردن اقتصاد و خروج از اقتصاد تک محصولی، ایجاد درآمد بیشتر برای دولت، توجه به هدف‌های ملی و دفاعی استراتژیک و اثر گذاشتن بر موازنه تجاری و ایجاد موازنه مثبت و افزایش ذخایر ارزی و برای دستیابی به اهدافی مانند رشد اقتصادی، کاهش نرخ بیکاری، کاهش نرخ تورم و تعدیل تراز پرداخت‌ها، موافق به کار بستن سیاست‌های تجاری انقباضی چون وضع تعرفه و افزایش مازاد حقوق ورودی، ایجاد محدودیت مقداری در واردات کالا و به کار گرفتن ابزارهای غیر تعرفه‌ای مانند اعمال قوانین و مقررات محدودکننده واردات می‌باشد و در این راستا گاه خروج از چارچوب تعیین شده را جرم انگاری نموده و با مجازات پاسخ می‌دهد. به نوعی مهم‌ترین هدف جرم انگاری قاچاق کالا را می‌توان حمایت از تجارت و درآمد دولت و نیز حمایت از تولید داخلی دانست لیکن قانون‌گذار ایران، پاسداری از اصول اخلاقی و ارزش‌های جامعه اسلامی و تأمین امنیت عمومی و صیانت از بهداشت جامعه را نیز مدنظر داشته است.

دوره صفویه، با آغاز فعالیت‌های گمرکی به سبک امروزی است. در این دوره، حقوق گمرکی به مأخذ مشخص از ارزش کالا و به صورت متفاوت برای بازرگانان ایرانی و خارجی اخذ و صورت حساب‌های ادارات گمرک در دو نسخه جهت ارسال به اداره مالیه تنظیم می‌شد.

از این دوره به بعد بود که حکومت‌های مختلف در ادوار گوناگون با رویکردهای خاص خود اقدام به وضع قوانین و مقرراتی در راستای اجرای سیاست‌های خود برای مبارزه با قاچاق کالا و تجارت غیرقانونی کردند. اگرچه میزان بده و بستان قاچاق کالا در ادوار مختلف، متفاوت بوده و فراز و نشیب‌هایی در دوره‌های مختلف داشته است اما هیچ حکومت و دولتی از گزند آسیب‌ها و صدماتی که این پدیده به اقتصاد و تجارت کشور وارد می‌کند در امان نبوده است. لذا برخورد با این پدیده در قالب‌های گوناگون و با اتخاذ سیاست‌های مختلف از دغدغه‌های مهم و اصلی مسئولین و مقامات کشوری در ادوار مختلف تاریخ کشور ایران بوده است.

در واقع در کشور ما مواردی همچون طولانی بودن مدت زمان ترخیص کالا، بخش واردات و صادرات و صدور بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌های پی‌درپی و مذبذبه سبب کندی در روند صادرات و واردات شده است. تعدد دستگاه‌های تصمیم‌گیر و رویه باز و عدم وجود یک مدیریت یکپارچه و هماهنگ از دیگر نقاط ضعف نظام مبارزه با قاچاق کالا در کشور ما محسوب می‌شود. به طوری که در قانون جدید مبارزه با قاچاق کالا و ارز مصوب ۱۳۹۲، ده نهاد به عنوان «کاشف» در نظر گرفته شده است که عدم مدیریت صحیح این تعدد نهادی می‌تواند موجب موازی کاری و یا غفلت در نظارت بر قاچاق بخشی از محصولات شود. به عنوان نمونه در زمینه قاچاق میوه به کشور، وزارت جهاد کشاورزی که مسئول اصلی کشف محصولات قاچاق در نظر گرفته شده از امکانات لازم برای این کار برخوردار نیست و در نتیجه این بخش از

قاچاق کالا به کشور بدون متولی مانده است. عدم وجود سیستم‌های شفاف مالی درون کشور و عدم ارتباط گسترده سیستم‌های نظارتی با شبکه‌های پولی و مالی باعث ضعف نظارت گمرک و دستگاه‌های مبارزه کننده با قاچاق کالا بر عملکرد مشکوک و غیر شفاف قاچاقچیان و سوءاستفاده کنندگان از خلأهای قانونی و نظارتی گشته و بالطبع شرایط و فرصتی برای نظارت‌های پس‌اورداتی و پس‌اورداتی بر مبنای ممیزی‌های موردی باقی نمی‌ماند.

با وجود تلاش‌های گسترده و به کارگیری امکانات مختلف در امر مبارزه با قاچاق کالا نمی‌توان ادعا کرد که این تلاش‌ها و پیگیری‌ها به نتیجه مطلوب رسیده و سیاست‌های به کار رفته در امر مبارزه با قاچاق کالا به غایات مورد انتظار انجامیده‌اند. لذا از جمله امور ضروری در راستای تنقیح و روزآمد سازی ابزار و سیاست‌های به کار رفته در امر مبارزه با قاچاق کالا همچنین هر پدیده اجتماعی اقتصادی دیگر، مطالعات آسیب شناسانه و اصلاح گرایانه است. توجه به اقدامات متنوع و گسترده فوق در این نوشته سعی خواهد ضمن تبیین قاچاق کالا و سطح مشی‌ها، ذینفعان، سیاست‌های کلان جمهوری اسلامی ایران در امر مبارزه با قاچاق کالا آسیب شناسی گردد.

بر اساس مطالب اشاره شده در این کتاب در چهار فصل نگاشته شده است که به ترتیب موضوعات زیر را مورد بررسی و تحلیل قرار می‌دهد:

فصل اول به کلیات، تعاریف و مفاهیم اساسی زمینه قاچاق می‌پردازد. در این فصل ضمن ارائه معانی لغوی قاچاق به بررسی مفهوم قاچاق پرداخته می‌شود.

فصل دوم به چیستی و ماهیت پدیده قاچاق توجه دارد. روی مختصر و جامع بر تاریخچه قاچاق، بررسی انواع قاچاق، رویکردها و نظریه‌های مربوط درباره قاچاق از جمله مباحثی است که در این فصل به آنها اشاره می‌گردد.

در فصل سوم کتاب، درباره چگونگی قاچاق کالا در ایران صحبت می‌شود. علانم وجود قاچاق کالا در کشور، علل وجود قاچاق و عوامل تشدید کننده قاچاق در کشور از محوری ترین موضوعات این فصل است.

در فصل چهارم به بررسی آثار و پیامدهای قاچاق کالا در حوزه‌های اقتصادی، فرهنگی- اجتماعی و سیاسی پرداخته می‌شود. شناخت آثار متنوع قاچاق کالا در واقع زمینه ارائه راه حل‌های بدیع و موثر برای مقابله با این پدیده محسوب می‌شود. از آنجایی که پدیده قاچاق کالا همان گونه که در این فصل بدان اشاره شده است تک بعدی نبوده و کاملاً پدیده‌ای چندوجهی است که تمامی وجوه آن در ارتباط و کنش با یکدیگر هستند.

فصل پنجم کتاب به بررسی آسیب شناسی سیاست‌های کلان دولت ج.ا.ا در مبارزه با قاچاق کالا اختصاص دارد. در پایان کتاب، ضمن نتیجه گیری و جمع بندی بحث، گزیده منابع فارسی و لاتین جهت مراجعه علاقمندان گنج‌نیده شده است.

به امید آنکه این کوشش ناچیز بتواند گوشه ای از نیازهای علاقمندان به این حوزه را تأمین کند و در جهت تعالی کشور و ملت بزرگ ایران اسلامی به کار گرفته شود.

www.ketab.ir

فصل ۱: کلیات، تعاریف و مفاهیم	۷
۱-۱- تعاریف قاچاق	۹
فصل ۲: چیستی قاچاق کالا	۲۱
۱-۲- تاریخچه قاچاق در جهان و ایران	۲۳
۲-۲- انواع قاچاق	۲۶
۳-۲- تنوع کنونی قاچاق در کشور	۲۸
۴-۲- دیدگاه‌های موجود پیرامون قاچاق	۲۹
فصل ۳: چگونگی قاچاق کالا در ج.ا.ا.	۳۵
۱-۳- نشان‌های قاچاق کالا	۳۷
۲-۳- بخش درم: مسائل قاچاق کالا	۴۰
۳-۳- مبادی عمده قاچاق کالا در ج.ا.ا.	۴۲
فصل ۴: آثار و پیامدهای قاچاق کالا در ج.ا.ا.	۶۱
۱-۴- آثار اقتصادی قاچاق کالا	۶۳
۲-۴- اقدامات بین‌المللی برای مبارزه با پول‌شویی	۶۷
۳-۴- آثار اجتماعی قاچاق کالا	۷۰
۴-۴- آثار فرهنگی قاچاق کالا	۷۳
۵-۴- آثار سیاسی قاچاق کالا	۷۴
فصل ۵: سیاست‌های کلان دولت در مبارزه با قاچاق کالا	۸۷
فصل ۶: سخن پایانی	۱۰۷
منابع و مأخذ	۱۱۱